

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI
URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
Urganch davlat universiteti rektori
-v.v.b S.Xodjaniyozov
2025 yil 25 August

BISNESDA BUXGALTERIYA HISOBI

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta‘lim sohasi 410000 – Biznes va boshqaruv

Ta‘lim yo‘nalishi: 60410200 – Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar bo‘yicha)

Urganch – 2025

2.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I qism. Biznes sub'ekti va uning strukturasi

Tashkilot, xo'jalik sub'ekti tushunchalari va biznesni tashkil etishning maqsadi, vazifalari.

Biznes sub'ekting tarkibi va strukturasi.

Biznes sub'ektiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillar.

Biznes sheriklari, birgalikda faoliyat yuritish. Tijorat va notijorat tashkilotlari, ularning farqli jihatlar.

Biznesda axborot texnologiyalari va axborot tizimi(Ichki foydalanish uchun axborot ishlab chiqarish va talqin qilish, tashkilotda xarajatlarni nazorat qilish, byudjetlashtirish va qarorlar qabul qilish maqsadlarida)

Ma'lumot tushunchasi, turlari va xususiyatlari.

Axborot tizimi, uning turlari va boshqaruvda foydalanish.

Buxgalteriya hisobi uchun dasturlar to'plami. Buxgalteriya hisobi uchun "bulutli" havolalar.

Katta ma'lumotlarning buxgalteriya hisobi va auditdagi ahamiyati.

Blokcheyn texnologiyasi va uning hisob tizimidagi ahamiyati. Kiberxavfsizlik.

Biznes sub'ektlarining manfaatli tomonlari

Biznesda manfaatdor tomonlar

Ichki va tashqi manfaatdor tomonlar va ularning o'zaro bog'liqligi.

Manfaatdor tomonlar o'rtasidagi ziddiyatlar

Biznes yuritishda siyosiy va huquqiy omillar tahlili

Biznes yuritishda siyosiy omillar va PEST tahlili.

Tashkilotga davlat siyosatining ijobiy va salbiy ta'sirlari hamda xodimlar huquqini himoya qilish

Ish joyida sog'lik va xavfsizlikni ta'minlash. Ish beruvchining majburiyatlari

Xodimning majburiyatlari va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish.

Biznes yuritishda iqtisodiy omillar

Biznesda iqtisodiy omillar tasnifi: talab va taklif, mikro-makro iqtisodiyot tushunchasi

Ishlab chiqarishdagi asosiy xarajatlar va bilvosita soliqlar. Ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish.

Bozor va uning turlari

Iqtisodiyotda ish samaradorligi, inflyatsiya va ishsizlik.

Biznesda ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik omillar

Biznesda ijtimoiy-ekologik omillar.

Biznesda texnologik omillar.

Tashkilotning korporativ boshqaruvi, kuzatuv kengashi va qo'mitalar faoliyati.

II qism Biznes sub'ektlarida moliyaviy hisob-kitoblarni taqdim etish va talqin qilish

Biznes sub'ektlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish.

Buxgalteriya hisobining rivojlanishi, o'rni va ahamiyati.

Buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishga qo'yiladigan talablar.

Audit va moliyaviy nazorat

Audit tushunchasi, turlari

Ichki nazorat va unda axborot texnologiyalarining o'rni

Biznesda moliyaviy nazorat

Firibni aniqlash va oldini olish

Firibgarlik tushunchasi, turlari va uni bartaraf etish yo'llari. Firibgarlikni aniqlash va oldini olish uchun javobgarlik Moliyaviy hisobot axborotlarini soxtalashtirish. Pul "yuvish".

III qism.Yetakchilik va insonlarni boshqarish

Biznesda menejment tushunchasi

Menejmentning funksiyalari va vazifalari

Menejment nazariyalari tasnifi

Yetakchilik mahorati va uslublari

Ishga qabul qilish va tanlash

Ishga qabul qilish tartiblari va jarayonlari

Ishga qabul qilishda tanlov turlari va baholash

Faoliyatni olib borishda diskriminatsiya

Samarali teng imkoniyatlar siyosatini ishlab chiqish

Shaxslar, guruhlar va jamoalar

Jamoaviy ishning kuchli tomonlari va imkoniyatlari

Belbin nazariyasi: jamoa rollari va jamoani rivojlantirish

Jamoa bilan ishlashda ishni tashkil etish va nazorat

IV qism. Shaxslar va guruhlarining motivatsiyasi.

Ta'lim va rivojlanish. Sertifikatlash

Motivatsiyaning umumiy ko'rinishi, ehtiyojlar va maqsadlar.

Motivatsiyasining jarayon nazariyalari.

Biznesda ta'lim va qayta tayyorlovning ahamiyati

Faoliyatni boshqarish va baholash

Shaxsiy samaradorlik va munosabatlar. Axloqiy munosabatlar

Biznesda shaxslarni boshqarish va munosabatlar.

Tashkilotlarda etika va korporativ axloq kodeksi

Axloqni boshqarishdagi yondashuvlar

Buxgalterlar va etika. Buxgalterlarning axloq kodeksi va axloqiy dilemmalar

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1.Biznes sub'ekti va uning strukturasi
 - 2.Biznesda axborot texnologiyalari va axborot tizimi
 - 3.Biznes sub'ektlarining manfaatli tomonlari
 - 4.Biznes yuritishda siyosiy va huquqiy omillar tahlili
 - 5.Biznes yuritishda iqtisodiy omillar
 - 6.Biznes yuritishda iqtisodiy omillar
 - 7.Biznesda ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik omillar
 - 8.Biznes sub'ektlarida buxgalteriya
 - 9.Audit va moliyaviy nazorat
 - 10.Firibni aniqlash va oldini olish
 - 11.Yetakchilik va insonlarni boshqarish
 - 12.Ishga qabul qilish va tanlash
 - 13.Shaxslar, guruhlar va jamoalar
 - 14.Shaxslar va guruhlarining motivatsiyasi.
 - 15.Shaxsiy samaradorlik va munosabatlar. Axloqiy munosabatlar
- Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan

auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Tashkilot, xo'jalik sub'ekti tushunchalari. Biznesni tashkil etishning maqsadi, vazifalari.
2. Biznes sub'ekting tarkibi va strukturasi. Biznes sub'ektiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillar.
3. Tijorat va notijorat tashkilotlari, ularning farqli jihatlarini.
4. Tadbirkorlik faoliyat yo'nalishlari: qishloq xo'jaligi, moliya, ulgurji va chakana savdo, xizmatlar.
5. Biznesni rejalashtirish va uning turlari. Biznes tashkiloti asosiy bo'limlarining o'rni va funktsiyalari.
6. Ma'lumotlar va axborot. Ma'lumot turlari. Miqdor va sifat ma'lumotlari. Boshlang'ich ma'lumotlar.
7. Axborot tizimi turlari. Qaror qabul qilishda foydalaniladigan axborot turlari.
8. Buxgalteriya hisobi uchun dasturlar to'plami. Buxgalteriya hisobi uchun "bulutli" havolalar. Sun'iy intellekt va buxgalteriya hisobi.
9. Blokcheyn texnologiyasi va uning hisob tizimidagi ahamiyati. Kiberxavfsizlik.
10. Manfaaddor tomonlar.
11. Ichki va tashqi manfaaddor tomonlar. Manfaaddor tomonlarning bog'liqligi.
12. Birinchi va ikkinchi darajadagi manfaaddor tomonlar.
13. Manfaaddor tomonlar o'rtasidagi ziddiyat.
14. Biznes yuritishda siyosiy omillar.
15. PEST tahlili. Tashkilotga davlat siyosatining ijobiy va salbiy ta'sirlari.
16. Xodimlar huquqini himoya qilish. Ish joylarining qisqarishi.
17. Ish joyida sog'lik va xavfsizlikni ta'minlash. Ish beruvchining majburiyatlari.
18. Talab va uning egiluvchanligi. Taklif.
19. YAAlpi daromad va talab egiluvchanligi o'rtasidagi bog'liqlik. Talab elastikligiga ta'sir qiluvchi omillar.
20. Ishlab chiqarishlagi asosiy xarajatlar. Bilvosita soliqlar. Ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish. Minimal va maksimal narxlar. Xarajatlarning iqtisodiy mohiyati.
21. Bozor va uning turlari. Monopoliya. Oligopoliya.
22. Iqtisodiyotda ish samaradorligi. Iqtisodiy omillarning ta'siri. Inqiroz. Ishsizlik.
23. Demografiya. Ijtimoiy soha. Aholi o'sishi.

24. Ekologik omillar. Ekologiyaning biznesga ta'siri. Texnologik o'zgarishlarning biznesga ta'siri.
25. Texnologik o'zgarishlarning marketingga ta'siri.
26. Korporativ boshqarish. Direktor. Ijrochi direktor. Auditorlik qo'mitasi. Kuzatuv Kengashi.
27. Biznes sub'ektlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish.
28. Buxgalteriya hisobining tarixiy rivojlanishi.
29. Buxgalteriya hisobining o'rni va ahamiyati. Buxgalter kasbiga qo'yiladigan talablar.
30. Buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishga qo'yiladigan talablar.
31. Audit. Ichki va tashqi audit.
32. Ichki nazorat. Axborot texnologiyalari va ichki nazorat.
33. Auditorlik javobgarligi. Firibgarlik, uni bartaraf etish yo'llari.
34. Moliyaviy hisobot axborotlarini soxtalashtirish. Pul "yuvish".
35. Bank hisob-kitoblari va kassa kitoblari manipulyatsiya qilish.
36. Moliyaviy hisobot axborotlarini soxtalashtirish. Pul "yuvish".
37. Bankdagi hisob-kitob varag'idagi hisob-kitoblarni va kassa kitoblarni manipulyatsiya qilish
38. Firibgarlik nima, Firibgarlik ehtimoli.
39. Tashkilot uchun firibgarlikning oqibatlarini
40. Boshqaruvning maqsadi va jarayoni. Firibgarlikni aniqlash va oldini olish tizimlari.
41. Ishga qabul qilish va tanlashda javobgarlik. Ishga qabul qilish jarayoni.
42. Biznesni rejalashtirish va uning turlari. Biznes tashkiloti asosiy bo'limlarining o'rni va funktsiyalari.
43. Ma'lumotlar va axborot. Ma'lumot turlari. Miqdor va sifat ma'lumotlari. Boshlang'ich ma'lumotlar. Faoliyatni olib borishda diskriminatsiya. Teng imkoniyatlar.
44. Guruh a'zolarining roli. Jamoani rivojlantirish. Muvaffaqiyatli jamoalar.
45. Motivatsiyaning umumiy ko'rinishi.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. **V. fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**
Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:
- fanning predmeti, ob'ekti va vazifalari; buxgalteriya hisobini tashkil qilish tamoyillari; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda buxgalteriya hisobini yuritish tartibi; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda xo'jalik jarayonlari va ularni xujjatlashtirish; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning mablag'lari va ularning tashkil topish manbalari hisobi; buxgalteriya hisobi schyotlar tizimi; moliyaviy natijalarning shakllanish tartibi; moliyaviy hisobotlarning turlari; ishlab chiqarishning

	<p>iqgisodiy samaradorlik ko'rsatkichlariga yakuniy baho berish va auditorlik tekshiruviga tayyorlash va audit jarayonida qo'llash haqida tasavvurga ega bo'lishi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning hisob siyosatini; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda buxgalteriya hisobini tashkil qilish asoslarini; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda buxgalteriya hisobining usullarini; xo'jalik yurituvchi sub'ektlar aktivlari va passivlari hisobini; xarajatlar tarkibi va mahsulot tannarxini; foyda va zararlar hisobini; xususiy kapital va majburiyatlar hisobini; buxgalteriya hisobining milliy standartlarini; moliyaviy hisobotlarni tuzish tamoyillarini; turli mulkchilik shaklida iqtisodiyot sub'ektlarini to'g'ri boshqarishda auditning rolini; auditning asosiy tamoyillarini; auditning asosiy vazifalarini; auditning usullarini; auditda foydalaniladigan axborot manbalarini; xo'jalik faoliyatini ifodalovchi ko'rsatkichlarni audit qilish usullarini bilishi va ulardan foydalana olishi; - xo'jalik yurituvchi sub'ektlarda buxgalteriya hisobining usullaridan foydalanish; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning mablag'lari va ularning tashkil topish manbalari xarakterini buxgalteriya xujjatlarida aks ettirish; xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning moliyaviy natijasini aniqlash va hisobini yuritish; xo'jalik yurituvchi sub'ektlar balansini tuzish; audit jarayonida kerak bo'ladigan manbalar hajmini aniqlash, to'plash, ularning to'g'riligini tekshirish, qayta ishlash, tahlil etish va auditga moslashtirish; tahlil va audit natijalarini umumlashtirish va rasmiylashtirish; tahlil va audit natijasida hisobot va xulosalar tayyorlay olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. - Shuningdek, talabalar moliyaviy hisobot ishlab chiqish va turli moliyaviy hisobotlar ishlab chiqarish maqsadini va jarayonini tushunishni rivojlantirish, moliyaviy hisob-kitob va boshqaruv hisoboti asoslarini o'rganish orqali, moliyaviy boshqaruv va moliya manbalariga kirish, shu orqali ushbu sohada keyingi o'rganishlar uchun asos yaratish, asosiy ko'nikmalarni rivojlantirishni rag'batlantirishni o'rganadilar. - Talabalar moliyaviy hisobot rolini, shu jumladan uning cheklovlarini tushunishni namoyish eta olishadi, asosiy hisob-kitob prinsiplari haqida tushuncha hosil qilishadi, tashkilotning menejerlari uchun hisobot va moliyaviy axborotning foydalari va qiymatini tushunishadi, moliyaviy boshqaruv va mavjud moliya manbalari haqida tushuncha hosil qilishadi. - Talabalar o'quv dastur oxirida asosiy hisob-kitob prinsiplari asosida ishlay olishadi va oddiy moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va talqin qilishni bilishadi, moliyaviy menejerlar uchun foydali bo'lgan bir qator hisobotlarni tayyorlash va talqin qilishni bilishadi, asosiy investitsiya baholash texnikalarini qo'llay olishadi.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ma'ruzalar; - intenfaol keys-stadilar; - seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);

	<ul style="list-style-type: none"> - guruhlarda ishlash; - taqdimotlar qilish; - individual loyihalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Adabiyotlar: Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. B.I.Isroilov, N.Sh.Xajimuratov, B.B.Ibragimov. BIZNESDA BUXGALTERIYA HISOBI. Darslik. – T.: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi”. 2021 – 160 bet. (Ushbu darslik universitet ARMda PDF variantda mavjud). 2. ACCA Applied Knowledge ACCA Diploma in Business and Technology F1. Kaplan Publishing UK. ISBN 978-1-78740-585-1 © Kaplan Financial Limited, 2020 (Ushbu darslik universitet ARMda PDF variantda mavjud). <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 apreldagi “Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 2909-sonli Qarori 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 27 iyuldagi “Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 3151-sonli Qarori. 3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 24 dekabrda “Davlat oliy ta'lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi PQ-60-sonli Qarori. 4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 24 dekabrda “Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-61-sonli Qarori. 5. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O'zbekiston” NMIU, 2017. - 488 b. 6. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: “O'zbekiston” NMIU, 2017. - 104 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O'zbekiston” NMIU, 2017. - 56 b. 8. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O'zbekiston” NMIU, 2017. - 48 b. 9. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston demokratik o'zgarishlar, keng imkoniyatlar va amaliy ishlar mamlakatiga aylanmoqda. – T.: “O'qituvchi” MU, 2021. - 184 b. 10. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston demokratik o'zgarishlar, keng

imkoniyatlar va amaliy ishlar mamlakatiga aylanmoqda. – T.: “O‘qituvchi” MU, 2021. - 184 b.

11. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – T.: “O‘zbekiston” nashriyoti. – 464 b.

Internet saytlari:

1. www.gov.uz - O‘zbekiston Respublikasining hukumat portali.
2. www.lex.uz - O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
3. www.mf.uz - O‘zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi rasmiy sayti.
4. www.cbu.uz - O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.
5. www.stat.uz - O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo‘mitasi rasmiy sayti.
6. www.soliq.uz - O‘zbekiston Respublikasi Davlat Soliq qo‘mitasi rasmiy sayti.
7. www.openbudget.uz - O‘zbekiston Respublikasi “Ochiq byudjet” portali.
8. www.prezident.uz - O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot xizmati.
9. www.scopus.com - xalqaro ilmiy ma’lumotlar bazasi.

7. **Mazkur o‘quv dastur Monash universiteti “Accounting in business” fanidan tuzilgan o‘quv dastur (<https://handbook.monash.edu/2025/units/ACB1020>) asosida takomillashtirilib, Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universitetida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**

8. **Fan / modul uchun mas’ullar:**

B. Ibragimov – UrDU “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasida stajor o‘qituvchisi

9. **Taqrizchilar:**

D.Y.Bekjanov- “Biznes va boshqaruv” kafedrasida mudiri, PhD. dotsent

.Allanazarov – UrDU “Turizm ” kafedrasida mudiri, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori.